

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУРЖИКУ В МОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕРІОДИКИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Тетяна Панченко

аспірант,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ
імені Григорія Сковороди»,
Україна
tatianapanchenko@ukr.net

Статтю присвячено питанню використання суржика в українській мові. На прикладах із друкованих періодичних видань початку ХХІ століття розглянуто специфіку вживання цього мовного явища та окреслено значення суржикізмів, що зазвичай носять негативно-оцінний характер, показуючи відверту зневагу автора чи його осудливий саркастичний або іронічний сміх стосовно людей, подій і явищ, певну агресію до них. Досліджено, що суржик зустрічається в різних тематичних групах, однак найчастіше його використовують при описуванні відносин України та Росії і військових подій. Позначаючи суржиком негативне явище, автори також вживають його, коли характеризують учасників передвиборчих перегонів. Узагальнено, що в багатьох публіцистичних статтях суржик використовується навмисно, аби надати текстові емоційно-експресивного забарвлення. У статті здійснено короткий аналіз досліджень вітчизняних мовознавців щодо існування в українській мові суржика та зроблено висновки про це мовне явище.

Ключові слова: суржик, двомовність, просторіччя, мовна система, соціолект, ідіолект, мовлення, негативне значення.

Статья посвящена вопросу использования суржика в украинском языке. На примерах из печатных периодических изданий начала ХХІ столетия рассмотрено специфику употребления этого языкового явления и характеризованы значения суржикизмов, что обычно имеют негативно-оценочный характер, что показывает открытое пренебрежение автора или его неодобрительный саркастический или иронический смех касательно людей, событий и явлений, некоторую агрессию касательно их. Исследовано, что суржик встречается в разных тематических группах, но чаще всего его используют вовремя описывания отношений Украины и России и военных событий.

Обозначая суржиком негативное явление, авторы также употребляют его, когда характеризуют участников предвыборных гонок. Обобщено, что во многих публицистических статьях суржик используется преднамеренно, чтобы дать тексту эмоционально-экспрессивного тона. В статье осуществлен краткий анализ исследований отечественных языковедов касательно существования в украинском языке суржика и сделаны выводы про это языковое явление.

Ключевые слова: суржик, двуязычность, просторечие, языковая система, социолект, идиолект, вещание, негативное значение.

The article is devoted to the question of using of interfered speech (surzhyk) in Ukrainian language. On the examples of periodicals of the XXI-st century the specific using of the linguistic phenomenon is considered, and the importance of interfered speech (surzhyk) that usually have negative-evolving nature is outlined, showing blatant disregard of the author or his depreciative sarcastic or ironic laughter regarding people, events and phenomena, certain aggression to them. It is investigated that interfered speech (surzhyk) is found in different thematic groups, but frequently it is used in the description of relations between Ukraine and Russia and military events. Marking by interfered speech (surzhyk) negative phenomenon, the authors also use it when describing the participants of the election process. Many articles use interfered speech (surzhyk) deliberately to give text emotionally expressive color. This article provides a brief analysis of research of native linguists on the existence in Ukrainian language of interfered speech (surzhyk) and conclusions of this linguistic phenomenon.

Key words: interfered speech (surzhyk), bilingualism, vernacular, language system, sociolinguistics, idiolect, speaking, negative evaluation.

Вступ

На сучасному етапі розвитку української мови можна говорити як про позитивні зміни – відновлення престижу, звучання її в громадських місцях, у розмовах дітей і підлітків, зацікавленість її вивченням російськомовних студентів, так і негативні – подальше панування російської мови в багатьох населених пунктах нашої держави, а також постійне її вживання на радіо та телебаченні. Двомовність – процес, що негативно впливає на українську мову. Стихійне співіснування двох мов призводить до виникнення такого явища як суржик, який продовжує поширюватися областями, містами і селами нашої держави, спотворюючи українську літературну мову.

Значного поширення «гібридне українсько-російське мовлення» набуло наприкінці XIX – на початку XX століть

(Масенко, 2004: 105). У часи радянської України вивчення суржиків було забороненим. Однак попри табу дослідження суржиків мали місце. Так свою розвідку цьому явищу присвятив Б. Антоненко-Давидович. За словами Лариси Масенко, науковець дав «чітке визначення суржиків і пов'язаної з ним загрози тотального розмивання норм української літературної мови» у праці «Як ми говоримо» (Масенко, 2004: 108). Книга письменника була видана 1970 року, але незабаром цензура внесла її до списку забороненої літератури. Після оголошення незалежності нашої держави дослідження вчених щодо українсько-російського суржиків активізувалися. Так, одна з перших дослідниць О. Сербенська продовжила роботу Б. Антоненка-Давидовича, розвиваючи його погляди. Суржик, його появу, історію розвитку та місце в українській мовній системі описують у своїх працях Н. Дзюбишина-Мельник (Дзюбишина-Мельник, 2010), Л. Масенко (Масенко, 2004, 2010), В. Радчук (Радчук, 2010), Л. Ставицька (Ставицька, 2002), В. Труб (Труб, 2000), Т. Фудерер (Фудерер, 2008) та інші.

Серед учених, які приділяють увагу поширенню суржиків у мові вітчизняних ЗМІ, виділяємо В. Дончика (Дончик, 2001), Г. Євсєєву (Євсєєва, 2011), І. Копистинську (Копистинська, 2012), Т. Монахову (Монахова, 2002), О. Сухомлин (Сухомлин, 2009), О. Тараненка (Тараненко, 2008).

Не зважаючи на те, що суржик став предметом вивчення значної кількості вчених, спостерігаємо недостатнє вивчення питання використання мовного явища в мові вітчизняної преси.

Метою статті є дослідити поширення суржиків в українських ЗМІ початку ХХІ століття та визначити його роль у тексті.

Із мети випливають такі **завдання**:

- 1) опрацювати розвідки українських мовознавців стосовно суржиків та розглянути його місце в мовній системі;
- 2) прослідкувати, яку роль виконує це мовне явище у вітчизняній періодиці;
- 3) розглянути приклади суржиків в газетно-журнальних статтях та простежити їхнє значення.

Методи та методики дослідження

У процесі здійснення дослідження було використано метод лінгвостилістичного аналізу.

Результати дослідження

У Словнику української мови подається два значення слова *суржик*: «1. Суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса і т. ін.; борошно з такої суміші. 2. перен., розм. Елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без додержання норм літературної мови; нечиста мова» (Словник, 1978, т. 9: 854). На думку дослідниці Л. Масенко, таке визначення окреслює термін не чітко, адже «не названо мов, що становлять його базу, тоді як суржик позначає цілком конкретну суміш мов, а саме українсько-російську» (Масенко, 2004: 108). Науковець переконана, що суржик є різновидом усного мовлення, який виник унаслідок «хаотичного змішування елементів української та російської мовних систем» (Масенко, 2010: с. 68).

В енциклопедії «Українська мова» термін *суржик* тлумачиться так: «(букв. – невисокої якості суміш зерна різних культур – пшениці й жита, а також жита і ячменю, ячменю й вівса тощо; борошно з такої суміші) – поширена в Україні розмовна назва ненормативного індивідуального мовлення певної особи та соціолекту певної групи, що будуються на основі змішування, інтерференції елементів двох і більше мов» (Українська мова, 2004: 665). На думку укладачів енциклопедії, суржи́ком позначається явище, яким можна охарактеризувати змішані типи мов, зокрема українсько-польського, українсько-словацького, українсько-англійського та українсько-російського типів. «Але найчастіше під суржи́ком як соціолектом розуміють певний структурно-функціональний компонент українського просторіччя з помітною домішкою русизмів, що став розмовною мовою і фактично основним засобом спілкування більшості україномовного населення країни внаслідок масової тривалої контактної українсько-російської двомовності в її асиметричній (диглосній) формі» (Українська, 2004: 665).

Л. Ставицька зауважує, що суржик можна віднести до розмовного стилю. Він у мовному вжитку вихідця із села зберігся як «мова сімейна, код спілкування у товариських міжсобойчиках, між земляками, фамільярних стосунків як таких тощо. За таких умов суржик легко набував статусу української розмовної мови в місті» (Ставицька, 2002: 18–27). В. Труб суржик відносить до просторіччя і вважає, що він є «мовленнєвим (або текстовим) виявом низького культурно-освітнього рівня носіїв мови Х

як першої у ситуації нерівноправної (диглосної) двомовності, коли домінуюча (панівна) мова Y пригнічує та всіляко обмежує субстрат мови X» (Труб, 2000: 47-48).

О. Тараненко вводить термін *українсько-російський суржик*, розглядаючи його як явище і мовлення та стверджуючи, що він має два структурно-функціональні різновиди: соціолект і сукупність ідіолектів, що «диференціюють як за власне мовними ознаками, так і за психологічними настановами їх носіїв». Українсько-російський суржик як соціолект «реалізується у двох функціональних формах вияву, з двома різними мотиваційними основами»: як ідіом спонтанного користування, що втілюється «в мовленні осіб з недостатнім культурно-освітнім рівнем» та ідіом більш усвідомлюваного користування, що проявляється в мовленні осіб, котрі «володіють як українською (принаймні пасивно), так і російською літературними мовами» (Тараненко, 2008: 16). Суржик на рівні мовлення становить «небажане для самого мовця явище при його прагненні до контрольованого користуванні мовою» (Тараненко, 2008: 18). Він «належить до тіла мови у статусі аномем, проте їх реєстр досить мінливий, чітко не окреслений, не кажучи вже про суржик як цілком асистемне явище, що перебуває за межами тіла національної мови» (Дзюбишина-Мельник, 2010: 17). Суржик становить загрозу для нормального функціонування української літературної мови, яка й досі перебуває під тиском російської. «Піджинізація мови – типовий наслідок співіснування мов, одна з яких зазнає тривалого й спланованого тиску як упосліджена мова колонізованого народу. Український піджин – суржик, – маючи свою специфіку, став об'єктом лінгвістичних досліджень вже на етапі тотального поширення, загрозливого для життя національної мови» (Дзюбишина-Мельник, 2010: 16). Отож, суржик – це різновид української загальнонародної мови, який виник унаслідок вживання мовцями слів української та російської мов; він створений поза будь-якими нормами і становить загрозу для національної мови.

На сьогодні мовознавці констатують той факт, що використання суржику в мові періодики – постійне явище, яке не так легко викоринити. «Дуже часто наша періодика рясніє помилками різного типу, найпоширенішими з-поміж яких є суржикові покручі, тобто російські слова, вимовлені на

український лад, або українські слова, оформлені по-російськи» (Євсеєва, 2011). О. Сухомлин засвідчує, що використання автором суржику є виявом його розкутості у вираженні думок, а також демонстрацією неповаги, що тлумачиться як мовна агресія щодо своїх читачів, глядачів чи слухачів (Сухомлин, 2009: 282). О. Сербенська переконана: суржик – це назва «здеградованого, убогого духовного світу людини, її відірваності від рідного», назва «для міщанини залишків давнього, батьківського, з тим чужим, що нівелює особистість, національно-мовну свідомість» (Сербенська, 1994: 6).

Досліджуючи вживання суржикізмів у мові вітчизняних ЗМІ, спостерігаємо активізацію цих слів у тематиці статей, у яких висвітлюються українсько-російські відносини. Автори беруть ці слова в лапки, примушуючи читача звернути на них увагу. Вони навмисне використовують суржик, аби надати тексту іронічного або саркастичного відтінку. Так, замість української і більш нейтральної за значенням лексеми *співвітчизники*, використовується – *соотечественники*. Пор.: *«Всупереч тому, що казав Путін, в Україні немає однорідної групи «соотечественників», охочих повстати проти київської влади і створити нову сапранію Москви»* (Український тиждень, 10.01.2015).

У вітчизняній публіцистиці помітне збільшення кількості статей з критичними поглядами і думками щодо Росії, а посилити негативну оцінку допомагають суржикізми. До прикладу, відстежується вживання лексеми *оболванений*: обдурений, одурений; підманений; оступачений (Русско-украинский, 1969, т. 2: 195). Пор.: *«Він думає, що, потопивши в крові своїх співвітчизників, зрівнявши їхні безіменні й лише пронумеровані могили із землею, і далі царюватиме в «оболваненій», надуреній Росії»* (Віче, 09.2014). Вживання в одному реченні суржику *оболванена* та власне української лексеми *надурена* створює певний парадокс, однак, вважаємо, він не випадковий: автор навмисно його робить, щоб підкреслити абсурдність ситуації – російський народ обдурений тим, кого вони самі обрали. Ще один суржикізм – *ущемльонний*: ущемлений; уражений; зачеплений; ображений; скривджений, покривджений (Русско-украинский, 1969, т. 3: 590] вживається для позначення тих, за ким ніби-то заступається Росія. Пор.: *«Тож цілком імовірно, що незабаром у*

білорусів з'являться свої «**ущемльонні**» російськомовні, розп'яті хлопчики і замордовані снігурі» (Сільські вісті, 30.01.2015). Автор статті глузує з тих, хто вірить у нісенітницю про Україну та її народ, вигадані багатими на уяву російськими журналістами.

Зневажливе ставлення до осіб із владних структур проявляється й у вживанні лексеми *владі*, що українською перекладаємо як *влада*. Пор.: «Сьогодні нові **владі** анексованого півострова відзначатимуть день відродження реабілітованих народів» (Україна молода, 21.04.2015). Вживаючи слово російською, автор показує пряме відношення керівництва Криму до Росії, яка зробила Сергія Аксьонова і Володимира Константинова своїми маріонетками, котрі своєю чергою дбають про власне збагачення, а не розвиток півострова. Журналісти часто не змінюють текст своїх співрозмовників, щоб читачі більше довіряли словам, сказаними героями оповіді. До прикладу, суржик *брєдні*: маячня; верзіння; нісенітниця, дурниці; вигадки (Русско-украинский, 1969, т. 1: 76) надає тексту орозмовленості. Пор.: «Дідок твердить, що «Путін на Донбасі не зупиниться», а тітонька заперечує, що це «**брєдні**» і що «Донбас треба віддати Росії, аби вгамувалася» (Україна молода, 16.04.2015).

Суржикізми є поширеними і в публікаціях на військову тему. Одне з їхніх завдань – наблизити мову до розмовної, яка зрозуміла простим людям, котрі звикли до просторіччя, суржику і т. д. До прикладу, трапляється кілька стилістично знижених лексем в одному реченні. Пор.: «Техніка згоріла, палатки з речами. Але тоді я зрозумів: це все **вєщі**, а головне – життя **друзєй**» (Газета по-українськи, 9.12.2014). Хоча і мають слова *вєщі* і *друзья* українські відповідники *речі* і *друзі*, однак автор спеціально використовує суржикізми, аби донести слухачу: пряма мова не змінена, усе написано правдиво. Це ж саме стосується суржику *неізнєстні*, тобто невідомі. Пор.: «Я зі списку нікого не знала. Якісь **неізнєстні** люди. Галочку поставила за №1 та й пішла» (Газета по-українськи, 27.01.2015). Автор передає мову жінки, яка мешкає на території, підконтрольній бойовикам ЛНР та ДНР.

Суржик *совєтизований* утворився від російської назви ССРСР. Українською звучало б *радянїзований*. Однак автор вживає лексему цілеспрямовано, щоб вказати: радянїзація певної кількості людей убила в них і любов до Батьківщини, і до рідної мови

та культури. Пор.: *«Якби на Донбасі люди були не так сильно «совєтизовані», то війни не було б»* (День, 31.04.2015). Слово використовується для посилення емоційності думки журналіста, який натякає патріоти не допустили б загарбника на своїй землі.

Суржик *грѡбаний* не має описаного значення в академічних словниках, але є широко вживаними в різних соціальних групах. Його визначають як проклятий, чортовий (<http://slovoborg.su/definition/>). Пор.: *«Є інформація, що в одного з тих «грѡбаних» козачих отаманів був день народження»* (Українське слово, 29.10-4.11.2014). Суржик дає негативну оцінку людям, котрі воюють проти українців на території Донецької та Луганської областей.

Немало суржикую в текстах про вибори та передвиборчу кампанію. Його вживання надає виконує функцію емоційного підсилення думки з метою висміяти чи викрити нечесні наміри політиків. Лексема *рускомірський* створена від словосполучення *руський мир*, який прагнуть створити на території країн пострадянського простору російські можновладці. Пор.: *«Якщо внести відповідні зміни до виборчого законодавства. Через цю просту кампанію й анексований Крим, й окуповані Донеччина та Луганщина вийдуть із зони сутінків, із зони «рускомірського міфу»* (Український тиждень, 4.06.2015). У текстах української періодики суржик підкреслює безглуздість затії Володимира Путіна та його прибічників. Суржиком, що несе негативно-оцінне значення, *благодетелі* (українською мовою – благодійник) журналісти називають кандидатів у депутати. Пор.: *«Місцеві «благодетелі», що купують голоси за гречку і прикрашають недавно звільнені міста численними білбордами зі своїми зображеннями, повинні знайти засоби і для того, щоб повернути українське ім'я регіону»* (Український тиждень, 15.01.2015). Таким чином висміюються амбіційні політики, котрі задля допомоги людям витрачають копійки, а на власну рекламу – десятки і сотні тисяч гривень.

Висновки

Отже, суржик – мовне явище, що існує поза мовними нормами. Часто журналісти навмисне використовують це мовне явище задля досягнення різних цілей. Так, одна з них – донести до читача пряму мову респондента, не змінюючи її, навіть якщо

є помилки. Таким чином журналіст показує, що інформація доноситься з самих уст співрозмовника і є достовірною. Ще одна ціль – показати низький культурно-освітній рівень так званого «героя», котрого прагнуть зобразити як негативного персонажа. Також автори використовують суржик задля висміювання чи засудження людини, події чи явища. У цьому випадку він носить негативно-оцінний характер. Найчастіше суржик бачимо в текстах суспільно-політичної тематики, особливо при описуванні російсько-українських відносин, не менше їх і в публікаціях про війну на Сході України.

Вважаємо, що питання вживання суржику в українській періодиці не вичерпане і заслуговує подальшого вивчення, адже у статті розглянуте лише усвідомлене його використання авторами. На сьогодні спостерігається й неусвідомлене вживання суржику в публіцистиці.

ЛІТЕРАТУРА

- Антисуржик*. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : Посібник / за загал. ред. О. А. Сербенської. – Львів : Світ, 1994. – 152 с.
- Антоненко-Давидович Б. Д.* Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович. – К. : Радянський письменник, 1970. – 254 с.
- Дзюбишина-Мельник Н. Я.* Суржик і суржикізми : стилістичні ресурси / Н. Я. Дзюбишина-Мельник // Наукові записки : [наук. зб.] / Нац. ун-т «Кієво-Могилянська академія» – 2010. – С. 16-20.
- Дончик В. Г.* Мова не винна : Про суржик, двомовність і грамотність на українському ТБ / В. Г. Дончик // Слово і час. – 2001. – № 2. – С. 68-77.
- Євсєєва Г. П.* До питань культури мовлення в ЗМІ (на прикладі видань Дніпропетровщини) / Г. П. Євсєєва, В. С. Єгорова // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – Серія : Мовознавство. – Вип. 17. – Т. 3. – Режим доступу : <http://www.stationline.org.ua/filologiya/52/7145-do-pitan-kulturi-movlennya-v-zmi-na-prikladi-vidan-dnipropetrovshhni.html>.
- Копистинська І. М.* Мовні покручі на сторінках української преси : прагнення бути ближчим до читача чи прояв інформаційної експансії (на прикладі «Газети по-українськи»)? / І. М. Копистинська. // Освіта Регіону. – 2012. – № 1. – С. 216-220.
- Масенко Л. Т.* Мова і суспільство : Постколоніальний вимір / Л. Т. Масенко. – К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004. – 163 с.
- Масенко Л. Т.* Нариси з соціолінгвістики / Л.Т. Масенко. – К. : Видавничий дім «Кієво-Могилянська академія», 2010. – 243 с.
- Монахова Т. В.* Кризовий стан мовленнєвої культури як одна з проблем культури соціальної / Т. В. Монахова // Наукові праці. – 2002. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2002/24-11-12.pdf>.
- Радчук В. Д.* Суржик як недопереклад / В. Д. Радчук // Українська мова та література. – 2000. – № 11. – С. 11-12.

- Русско-украинский словарь* / под. ред. С. И. Головашука, Л. А. Коробчинской, Н. Н. Пилинского // Академия наук Украинской ССР / Институт языкознания им. А. А. Потебни. – К. : Наукова думка, 1969. – Т. 2. – С. 195.
- Словник української мови* : в 11 томах / за ред. І. К. Білодіда / Інститут мовознавства АН УРСР. – К. : Наукова думка, 1978. – Том 9. – С. 854.
- Ставицька Л. О.* Блудний суржик. Міф, мова, стиль / Л. О. Ставицька // Мандрівець. – 2002. – № 1. – С.18-27.
- Сухомлин О. Ю.* Проблема суржику в контексті мовної толерантності журналіста / О. Ю. Сухомлин. // Вісник Львівського університету. – 2009. – Вип. 32. – С. 282-291.
- Тараненко О. О.* Українсько-російський суржик : статус, тенденції, оцінки, прогнози / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2008. – № 1. – С. 14-30.
- Труб В. М.* Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації двомовності / В. М. Труб // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 46-57.
- Українська мова* : Енциклопедія / Редкол. : В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. – [2-ге вид., випр. і доп.] . – К. : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.
- Фудерер Т. О.* Термінологічно-поняттєва сутність суржику / Т. О. Фудерер // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2008. – № 6. – С. 114-118.
- <http://slovoborg.su/definition/>

REFERENCES

- Serbenskoj O. A. (Ed.).* (1994). *Antysurzhyk. Vchymosia vichlyvo povodytys i pravylno hovoryty*. Lviv : Svit, 152 s.
- Antonenko-Davydovych, B. D.* (1970). *Yak my hovorymo*. Kyiv : Radianskyi pysmennyk, 254 s.
- Dziubyslyna-Melnyk, N. Ia.* (2010). *Surzhyk i surzhykizmy : stylistychni resursy*. *Naukovi zapysky*, 16–20.
- Donchuk, V. H.* (2001). *Mova ne vynna : Pro surzhyk, dvomovnist i hramotnist na ukrainskomu TB*. *Slovo i chas*. 2. 68-77.
- Ievsieieva, H. P.* (2011). *Do pytan kultury movlennia v ZMI (na prykladi vydan Dnipropetrovshchyny)*. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu*. 17 (3). Retrieved From <http://www.stationline.org.ua/filologiya/52/7145-do-pitan-kulturi-movlennya-v-zmi-na-prikladi-vidan-dnipropetrovshhiny.html>.
- Kopystynska, I. M.* (2012). *Movni pokruchi na storinkakh ukrainskoi presy : prahnennia buty blyzhchym do chytacha chy proiav informatsiinoi ekspansii (na prykladi «Hazety po-ukrainsky »)?* *Osvita Rehionu*, 1. 216-220.
- Masenko, L. T.* (2004). *Mova i suspilstvo : Postkolonialnyi vymir*. Kyiv : Vyd. dim «KM Akademiia», 163 s.
- Masenko, L. T.* (2010). *Narysy z sotsiolinhvistyky*. Kyiv : Vydavnychiy dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 243 s.
- Monakhova, T. V.* (2002). *Kryzovyi stan movlennievoi kultury yak odna z problem kultury sotsialnoi*. *Naukovi pratsi*. Retrieved From <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2002/24-11-12.pdf>.
- Radchuk, V. D.* (2000). *Surzhyk yak nedoperekklad*. *Ukrainska mova ta literatura*. 1, 11-12.
- Holovashchuka, S. Y., Korobchynskoi, L. A. & Pylynskoho N. N. (Eds.).* (1969). *Russko-ukrainskyi slovar (2)*. Kyiv : Naukova dumka.

Bilodid, I. K. (Ed.). (1978). *Slovník ukrajinskoyi movy*. (Vols. 1-11). Kyiv : Naukova dumka, Vol. 9. (p. 854).

Stavuczka, L. O. (2002). Bludnyj surzhyk. Mif, mova, styl. *Mandrivecz, 1*. 18-27.

Suxomlyn, O. Yu. (2009). Problema surzhyku v konteksti movnoyi tolerantnosti zhurnalista. *Visnyk Lvivskogo universytetu, 32*, 282-291.

Taranenko, O. O. (2008). Ukrayinsko-rosijskyj surzhyk : status, tendenciyi, ocinky, prognozy. *Movoznavstvo, 1*, 14-30.

Trub V. M. (2000). Yavyshe «surzhyku» yak forma prostorchychya v situaciyi dvomovnosti. *Movoznavstvo, 1*. 46-57.

Rusanivskij, V. M., Taranenko, O. O. & Zyablyuk, M. P. et. al. Ukrayinska mova. K. : Vydavnytstvo «Ukrayinska encyklopediya», 824 s.

Fuderer T. O. (2008). Terminologichno-ponyattyeva sutnist surzhyku. *Ukrayinska mova j literatura v serednix shkolax, gimnazyax, liceyax ta kolegiumax, 6*, 114-118.

<http://slovoborg.su/definition/>

Поштова адреса установи:

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»,
вул. Сухомлинського 30,
м. Переяслав-Хмельницький,
08401

Стаття надійшла до редакції 03.09.2015